

VERSLAG N.A.V. VIERDE CONSULTATIEFASE (JANUARI-MAART 2019)

Ontwikkelteam Engels / Moderne Vreemde Talen

1. Achtergrond

In maart 2018 zijn negen ontwikkelteams met daarin leraren en schoolleiders uit het primair en voortgezet onderwijs begonnen met de uitwerking van de benodigde kennis en vaardigheden voor de leergebieden Nederlands, Engels/Moderne vreemde talen, Rekenen & Wiskunde, Digitale geletterdheid, Burgerschap, Beweging & Sport, Kunst & Cultuur, Mens & Maatschappij en Mens & Natuur. De ontwikkelteams werken in ontwikkelsessies per leergebied aan 1) een visie, 2) grote opdrachten en 3) bouwstenen van kennis en vaardigheden. De bouwstenen vormen de basis voor de herziening van de kerndoelen voor het primair en het voortgezet onderwijs. Daarnaast formuleren de ontwikkelteams adviezen voor de ontwikkeling van de eindtermen voor de bovenbouw vo.

Na elke ontwikkelsessie volgt er een consultatieperiode waarin de ontwikkelteams feedback en inbreng verzamelen op hun tussenproducten. In het consultatieverslag beschrijft het ontwikkelteam de keuzes die zij hebben gemaakt bij het verwerken van deze feedback en inbreng. U kunt alle tussenproducten en consultatieverslagen tot nu toe vinden op onze website: <https://curriculum.nu/tussenproducten-en-feedback>

Dit consultatieverslag beschrijft het verloop van de vierde consultatieperiode (7 t/m 25 januari 2019): de reacties die het team heeft ontvangen en de manier waarop zij deze hebben benut om de grote opdrachten aan te passen. Meer informatie over de aanpak van het consultatieproces leest u in de bijlage van dit document.

2. Samenvatting aanpassingen ten behoeve van het tussenproduct (bouwstenen)

Stakeholders waren over het algemeen positief over de aanzet voor de ontwikkeling van de bouwstenen. Er werden bruikbare suggesties gegeven voor de aanscherping van de bouwstenen bij de ontwikkeling en de uitwerking ervan. De suggesties hadden voornamelijk betrekking op de volgende thema's:

- aandacht voor productie en voor het wegnemen van taalangst;
- aandacht voor het internationale talenlandschap, niet alleen beperkt tot Europa;
- aandacht voor, en meerwaarde van meertaligheid;
- aandacht voor sociaal-culturele aspecten in talen, taalgebruik en teksten;
- aandacht voor de ontwikkeling van een open houding ten opzichte van talen, en van culturen, als onderdeel van identiteit;
- differentiatie tussen talen en tussen niveaus;
- status van het ERK.

Het ontwikkelteam stelt geen te bereiken ERK-niveau per onderwijsniveau en per taal vast, dat valt namelijk buiten de opdracht van curriculum.nu aan het ontwikkelteam. Het ontwikkelteam pleit wel voor een duidelijke status van het ERK in het curriculum en heeft het ERK gebruikt als uitgangspunt voor de ontwikkeling van de bouwstenen. Het ERK

biedt het kader om streefniveaus te beschrijven en om te differentiëren tussen talen, taalvaardigheden en onderwijsniveaus.

In de volgende paragraaf beschrijven we de aanpassingen die op basis van de ontvangen feedback aan het tussenproduct zijn aangebracht, en de punten waar rekening mee gehouden is in de ontwikkeling van alle bouwstenen.

3. Aanpassingen in de bouwstenen

3a. Input en/of feedback verwerkt ten behoeve van de bouwstenen

Specifiek over de bouwstenen Creatieve vormen van taal

Enkele ontwikkelscholen gaven aan dat de bouwstenen nog niet voldoende gedifferentieerd zijn naar niveau.

Bij de doorontwikkeling van alle bouwstenen is gekeken naar een logische eenduidige opsomming van de verschillende vaardigheden zodat die uitgewerkt kunnen worden voor de verschillende niveaus. Er is in dit perspectief ook kritisch gekeken naar de opsomming van complexiteit.

Experts gaven aan dat de aandacht voor productieve vaardigheden al in de onderbouw van het primair onderwijs belangrijk is. Dat helpt om spreekangst te voorkomen. Een ontwikkelschool gaf aan dat creatieve vormen van taal de ontwikkeling van het eigen creatief vermogen stimuleren. Ook in het vo, vooral in het vmbo, zou meer aandacht moeten zijn voor productieve vaardigheden.

Taalproductie (rijke output naast rijke input) heeft extra aandacht gekregen in de bouwstenen.

Er werd gesuggereerd om de thuishalen van de scholieren meer te noemen en het verband tussen creatieve teksttypes en meertaligheid sterker te benadrukken.

Deze suggesties zijn ook in de ontwikkeling van de bouwstenen voor meertaligheid meegenomen.

Lerarenopleiders wezen erop voorzichtig te zijn met het opnemen van schrijvers als voorbeelden, omdat deze soms vragen oproepen.

Er is afgezien van het benoemen van bepaalde schrijvers als voorbeeld.

Lerarenopleiders gaven aan dat taalaanbod en taalactiviteiten niet altijd in de doeltaal hoeven.

De insteek van het ontwikkelteam is: doeltaal-voertaal stimuleren daar waar het kan en een functie heeft. Bij sommige doelgroepen (bijvoorbeeld speciaal onderwijs, basis/kader) is het niet altijd haalbaar.

Een ontwikkelschool gaf het advies om de ontwikkelleerlijn aan de hand van de volgende aspecten te benoemen: sociaal-cultureel en historische context in het tekstaanbod; ontwikkeling van empathie; taalontwikkeling; persoonlijke ontwikkeling; literaire kenmerken.

Dit zijn de perspectieven van waaruit gewerkt is bij de ontwikkeling van de bouwstenen Creatieve vormen van taal.

Uit het advies van vervolgopleiders dat in de bovenbouw de nadruk niet alleen op literaire competentie moet liggen, leidde het team af dat er nog wat verwarring was rondom het begrip tekst. Dat is meer dan literatuur alleen. Het begrip tekst wordt niet alleen in de begrippenlijst maar ook in de bouwstenen uitgelegd. Ook wordt de term narratief verhelderd.

Specifiek over de onderlegger voor de bouwstenen Meertaligheid

Lerarenopleiders gaven aan in de inleiding op de bouwstenen al aandacht te willen voor een open houding van leerlingen met als doel te leren open te staan voor de ander.

Dat is onderdeel van de visie en is in verschillende bouwstenen uitgewerkt.

Ook kwam naar voren dat het goed is om niet alleen te spreken (over besef en bewustwording) van eigen taalidentiteit, maar ook van die van de ander voor de bewustwording van de meerwaarde van elkaars taalidentiteit.

Dat is expliciet benoemd.

Een belangenorganisatie gaf aan meer ruimte te willen voor taalontwikkeling in de eigen thuistalen, door les in die talen en door aanbod van materialen en activiteiten.

Het belang van de eerste taal voor de ontwikkeling van de eigen identiteit is expliciet aangegeven in de bouwstenen Meertaligheid.

Voor meerdere bouwstenen van toepassing

Enkele betrokkenen vonden dat er onvoldoende onderscheid wordt gemaakt tussen de talen, en dat de bouwstenen geschreven lijken te zijn vanuit het perspectief van de Engelse taal. Zo zouden sommige onderdelen binnen de eerste en tweede fase in het po (voor Engels) goed passen bij andere talen in vo onderbouw.

Bij de ontwikkeling van de bouwstenen is rekening gehouden met deze verschillende perspectieven. In de leeswijzer wordt aangegeven dat de vaardigheden verworven bij Engels in het po, voor de overige talen aangeboden moeten worden in de onderbouw vo. Leerlingen zijn dan wel verder in hun (taal)ontwikkeling en kunnen gebruik maken van leerstrategieën die ze in het po hebben verworven. Voor differentiatie tussen talen en onderwijsniveaus kan bij elke set bouwstenen gebruik worden gemaakt van de beschrijving van de opbouw van complexiteit.

Enkele stakeholders benadrukten het strategisch belang van het opnemen van voorbeelden die geen Eurocentrische benadering suggereren - Frans wordt bijvoorbeeld ook in Afrika gesproken.

Het wereldperspectief is in de bouwstenen zoveel mogelijk meegenomen, evenals de aandacht voor niet-Engelstalige voorbeelden.

Enkele vakexperts en belangenorganisaties benadrukten het belang van cultuurkunde: het leren van een taal kan niet losgekoppeld worden van de landen waar deze gesproken wordt.

In de bouwstenen Interculturele competentie is er aandacht voor de cultuur van de sprekers van de andere taal, hoe deze cultuur zich uit in taalkeuzes, -patronen en -conventies en welke opvattingen, waarden en attitudes dat weerspiegelt. In de bouwstenen Creatieve vormen van taal is er aandacht voor kennis van sociale, culturele en historische contexten in het tekstaanbod.

Uit een consultatiebijeenkomst kwam de suggestie om taalplezier en het wegnemen van taalangst ook in de onderbouw vo te benoemen, naast de bovenbouw po.

De suggestie is overgenomen en is een van de focussen van de bouwstenen Taalbewustzijn.

Uit een consultatiebijeenkomst bleek dat een positieve houding t.a.v. het leren van een nieuwe taal eerder benoemd moet worden in de bouwstenen om een doorlopende leerlijn te ontwikkelen.

Dat is benoemd. In het po ligt de focus nadrukkelijk op het bevorderen van taalplezier en het wegnemen van taalangst.

Een ontwikkelschool gaf aan dat er een heldere opbouw in kennis en vaardigheden moet zijn, om een helder beeld te krijgen van hoe je een bouwsteen kunt gebruiken.

Er is kritisch gekeken naar de formulering van kennis en vaardigheden in alle bouwstenen om de doorlopende leerlijn inzichtelijk te maken.

Volgens een maatschappelijke organisatie zou meer nadruk moeten worden gelegd op het digitale aanbod: de bouwstenen zouden daarmee beter aansluiten bij datgene dat jongeren bezighoudt: chatten, social media, games, berichten, apps en online series worden nu nog gemist.

Vormen van digitale communicatie zijn meegenomen in de bouwstenen Effectief communiceren.

Experts adviseerden om internationalisering niet als aparte bouwstenen te benoemen maar te integreren met interculturele competentie. Internationalisering is een middel om de ontwikkeling van taalvaardigheid en interculturele competentie te bevorderen.

Het advies is overgenomen in de bouwstenen Effectief communiceren en Interculturele competentie.

3b. Input en/of feedback niet verwerkt ten behoeve van de bouwstenen

Specifiek over de bouwstenen Creatieve vormen van taal

Lerarenopleiders gaven de suggestie om vertalingen en hertalingen toe te voegen als creatieve werkvorm.

Deze suggestie is niet meegenomen. Het risico bestaat dat het als een uitnodiging wordt opgevat om terug te gaan naar de grammatica-vertaalmethode. Wanneer je vertalingen of hertalingen moet gebruiken om de toegankelijkheid te vergroten dan sluiten je teksten bovendien wellicht niet aan bij het niveau van je doelgroep. Daarbij is leerlingen zelf iets laten vertalen van een andere orde dan vertalingen/hertalingen aanbieden.

Specifiek over de onderlegger voor de bouwstenen Meertaligheid

Enkele aanwezigen bij een consultatiebijeenkomst merkten op dat meertaligheid geen aparte bouwsteen moet zijn maar verweven moet worden in en door alle bouwstenen.

Het ontwikkelteam vindt het juist belangrijk om meertaligheid apart te benoemen zodat het een volwaardige plek krijgt in het curriculum. Meertaligheid speelt namelijk een steeds belangrijkere rol in de huidige samenleving, het (talen)onderwijs moet daarop kunnen inspelen en de kracht ervan optimaal benutten.

Meertaligheid is een van de speerpunten van de Europese Unie en een maatschappelijke organisatie mist dit punt in de bouwstenen.

Het ontwikkelteam is van mening dat de aanbevelingen van de Europese Unie al expliciet benoemd worden in de visie op het leergebied.

Belangenbehartigers vragen om aparte bouwstenen over talen in het beroep.

Het ontwikkelteam is van mening dat de bouwstenen voldoende ruimte bieden voor de afstemming van het aanbod op specifieke behoeften zoals in voorbereidende activiteiten voor het beroepsonderwijs.